

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie   Ambtelijke praktijk

Kerkelijk actueel

Voor de jeugd   Sprekend verleden

De Priester-Koning

Hij zal zitten en heersen op Zijn troon en hij zal priester zijn op Zijn troon
(Zach. 6:13).

De profeet Zacharia heeft van de Heere de opdracht gekregen om naar het huis van Josia, de zoon van Zefanja te gaan. Bij die Josia logeren op dit moment drie mannen die kort tevoren uit Babel naar Jeruzalem zijn gekomen. Zij behoren tot de Joden, die niet meegegaan zijn toen hun volksenoten permissie kregen om uit de ballingschap in Babel terug te keren naar Jeruzalem. Maar die in Babel achtergebleven mensen leven wel hartelijk mee met hun broeders in Jeruzalem. Zij hebben begrepen dat die het niet gemakkelijk hebben. Daarom willen ze hen een hart onder de riem steken. Ze hebben wat zilver en goud bijeen gebracht en dat moeten deze drie mannen nu gaan overhandigen. In opdracht van de Heere moet Zacharia dat geld in ontvangst gaan nemen om er vervolgens mee naar de goudsmid te gaan om er door hem een dubbele kroon van te laten maken. Die kroon moet Zacharia dan op het hoofd van de hogepriester Jozua zetten. Merkwaardig, deze opdracht. Zou dat geld niet beter besteed kunnen worden? Bovendien, wat moet een priester nu met een kroon? Een kroon hoort bij een koning! Wat bedoelt de Heere met deze opdracht? Dat maakt Hij duidelijk. Luister maar.

Jozua is hogepriester. Hij is weer door de Heere aangenomen in Zijn dienst, nadat zijn vuile kleren zijn vervangen door schone. Nu mag hij weer dienst doen. En zo mag Jozua weer een voorloper, een type, van de beloofde Messias zijn. Deze Messias wordt hier door de Heere de Spruit genoemd. Maar deze Spruit zal meer zijn dan Priester. Hij zal ook het ambt van Koning uitoefenen. Priester-Koning zal Hij zijn, zoals dat ook al gezegd is in Psalm 110. De twee ambten zijn in Hem aan elkaar verbonden. Daarom lezen we, dat Hij zal zitten en heersen op Zijn troon. Dat wijst Hem aan als Koning. Maar we lezen ook, dat Hij Priester zal zijn op Zijn troon.

Let u erop, dat Hij zal zitten. Dat wijst op rust. Deze Koning wordt niet zenuwachtig en onzeker als Hij met al het ruimoer en al het verzet in de wereld geconfronteerd wordt. Hij is de rust zelf en in volmaakte rust oefent Hij Zijn koningschap uit. Niets glipt Hem uit handen. Niets is er wat Hij niet kan beheersen. Zelfs alle macht van de hel brengt Hem niet uit het evenwicht. Hij is een Koning die kan zitten. Maar ook als Priester kan Hij zitten. Dat is trouwens voor het eerst, dat een priester mag gaan zitten. Eerder was dat nooit het geval. In de tempel stond ook nergens een stoel.

Waarom niet? Omdat een priester nooit klaar was. Altijd moest het werk doorgaan, want altijd gaat de zonde door. Jaar in jaar uit moest de priester bezig blijven bij het altaar en het offer. Pas als alle schuld voldaan en alle zonde verzoend is, kan de priester gaan zitten. En dat is pas het geval, als de Heere Jezus Zijn priesterwerk heeft verricht. Dat maakt de Heere aan Zacharia bekend en die boodschap mag de profeet aan het volk doorgeven en ter illustratie daarvan laat Hij die kroon maken en daarna in de tempel ophangen. Die kroon laat voortdurend weten: de Priester-Koning komt. Hij regeert en bestuurt Zijn volk. Hij beschermt het tegen alle vijandelijke machten. Hij is bovendien hun Priester, die met Zijn offer al de Zijnen met God heeft verzoend.

Van die Priester-Koning horen we in deze week als het Evangelie van Zijn hemelvaart wordt verkondigd. Toen, bij Zijn hemelvaart hoorde Hij Zijn Vader zeggen: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank voor Uw voeten. Zijn Vader zei bovendien: Gij zijt Priester in der eeuwigheid. En de boodschap voor Gods Kerk op de dag van hemelvaart is: Zie Uw Koning! Zie Uw Priester. Als Priester betaalde Hij voor u met Zijn offer. Als Koning beschut en bewaart Hij u. Uw zaligheid ligt gegarandeerd in Zijn handen.

Ja, dat zegt Hij tot al de Zijnen. En tot hen die daar niet bij horen zegt Hij: Laat verder geen tijd verloren gaan. Besef, dat Hij de enige Priester-Koning is en dat er buiten Hem geen redding kan zijn. Op geen enkele manier! Vlucht tot Hem. Uw nood is groot genoeg!

P. den Butter

Zeg eens eerlijk

Integriteit is een hot item in de media. NRC meldde onlangs dat één op de twintig politici corrupt is. Recente voorbeelden: het PVV statenlid Marjolein Faber die in opspraak kwam, omdat zij het bedrijf van haar zoon inhuurde voor de PVV-website; VVD-kamerlid Mark Verheijen trad af vanwege een reeks onterechte declaraties. Voorbeelden genoeg, ook in de maatschappij. Supermarkketens die paardenvlees in het rundvlees verwerken, modegiganten die kleding laten maken in landen waar mensen worden uitgebuit. Fabrikanten die (goedkope) loodhoudende verf in kinderspeelgoed verwerken. Werknemers die makkelijk omgaan met vertrouwelijke informatie of eigendommen. Studenten die frauderen met examens. Zeg eens eerlijk: ben jij integer?

Het koninkrijk van Babel is overgenomen door koning Kores. Hij is de eigenlijke koning. Maar hij heeft een deel van zijn macht aan Darius overgedragen. Darius was de opperbevelhebber van het leger en onder zijn leiding is Babel ingenomen. Koning Kores heeft zijn legeraanvoerder rijk beloond en hem tot onderkoning benoemd. Deze Darius was iemand uit het volk van de Meden, terwijl Kores zelf uit het volk van de Perzen kwam. En die twee rijken worden nu samen aan elkaar verbonden door deze twee koningen. Het rijk van de Meden en de Perzen. Darius staat in de geschiedenis bekend als een groot staatkundig organisator. En dat blijkt ook wel uit hoofdstuk 6. Darius heeft het koninkrijk verdeeld in 120 delen en over elk deel heeft hij een stadhouder aangesteld. En boven die 120 stadhouders heeft hij nog eens drie vorsten aangesteld aan wie de stadhouders verantwoording moesten afleggen. En waarom heeft Darius dat allemaal zo georganiseerd? We lezen in vers 3: *opdat de koning geen schade leed.* Dat was dus kennelijk toen ook al zo. Ook toen al waren er corrupte politici. Ook toen waren er ambtenaren die niet te vertrouwen waren. Die alleen hun eigen belang en hun eigen portemonnee dienden. Darius wist dat en daarom heeft hij er 3 aangesteld die moesten toezien op de 120. En Daniël is één van die 3. Hij was

inmiddels oud geworden, toch al ruim 80 jaar. Maar kennelijk was hij nog krachtig genoeg om zo'n zware taak te vervullen.

Darius heeft gehoord van Daniël, van zijn wijsheid en zijn betrouwbaarheid. En hij heeft hem een tijdje geobserveerd en de kwaliteiten van Daniël zelf ook opgemerkt. En in vers 4 lezen we dat Darius zelfs het plan heeft om Daniël tot minister-president te benoemen: *Toen overtrof Daniël die vorsten en die stadhouders, daarom dat een voortreffelijke geest in hem was; en de koning dacht hem te stellen over het gehele koninkrijk.* Daniël was anders dan veel anderen. Hij deed niet mee aan politieke spelletjes. Daniël deed geen valse beloftes, hij sprak geen onwaarheden om stemmen te krijgen, hij was niet corrupt. Daniël was een door en door betrouwbare man. Oprecht en eerlijk. En daarom wilde Darius hem over het gehele koninkrijk stellen. En dat alles omdat er in Daniël 'een voortreffelijke geest' was. Dat staat in de Statenvertaling met een kleine letter vertaald. Het wijst op wie hij was als persoon. Het wijst op de manier waarop hij zijn werk deed. Hij was voortreffelijk in wijsheid en oprechtheid. Daniël viel op door zijn integriteit en ijver.

Daarin is hij een voorbeeld voor jou en mij. Zeg eens eerlijk: hoe betrouwbaar ben jij? Doe je goed je best op school of je werk, of loop je de kantjes er vanaf? Kunnen mensen op je aan, of meld je jezelf al ziek als je een beetje verkouden bent? Op allerlei manieren kunnen we onoprecht zijn, waardoor het bedrijf of de maatschappij schade lijdt. En dat hoeft niet om grote bedragen te gaan en het gaat niet altijd om opvallende zaken. Printerpapier mee naar huis nemen. Een reisdeclaratie onjuist invullen. Laat op je werk komen en vroeg naar huis gaan. Lange pauzes nemen. Enzovoorts.

Mensen met een voortreffelijke geest, zoals Daniël, zijn anders. Die kennen een groot verantwoordelijkheidsgevoel, die zijn vriendelijk en collegiaal, die houden zich aan hun woord, die zijn integer ondanks spanningen of werkdruk, die doen niet mee aan roddels. Enzovoorts. Wat een zegen als je zo mag zijn, en zo je werk mag doen. Dat hoort ook bij het christen-zijn. Zie 1 Petrus 2:12 *En houdt uw wandel eerlijk onder de heidenen; opdat in hetgeen zij kwalijk van u spreken, als van kwaaddoeners, zij uit de goede werken, die zij in u zien, God verheerlijken mogen in den dag der bezoeking.*

M.A. Kempeneers
makempeneers@klikksafe.nl

*Daniël 6:1-4
Darius, de Meder nu, ontving het koninkrijk (...) En het dacht Darius goed, dat hij over het koninkrijk stelde honderd en twintig stadhouders (...) en over dezelve drie vorsten, van dewelke Daniël de eerste zou zijn (...) opdat de koning geen schade leed (...) Toen overtrof deze Daniël die vorsten en die stadhouders, daarom dat een voortreffelijke geest in hem was.*

Geen sneltreingeloof

DL 5 art 9

Tijdens een college kon Prof. L.H. van der Meiden benadrukken: Lees de tekst voor de preek nauwkeurig zodat je weet wat er staat en kom zo tot de juiste uitleg. Bid om het licht van Gods Geest. Leg niets in de tekst dan wordt er geen recht gedaan aan de tekst. Prof. J.J. van der Schuit was als dogmaticus een kenner, een liefhebber van de belijdenisgeschriften. Verschillende gedeelten of woorden moesten onderstreept worden. Het waarom werd duidelijk gemaakt. Zo ook het Doopsformulier. Met nadruk werd gesteld: laat de eerste alinea niet los bij het verder lezen of behandelen. Dat gedeelte gaat mee tot het eind. Het verband spreekt van zonde en genade. Het wijst op de beleving van beide. Dit is ook van belang voor het pastorale werk. Bijzonder voor de catechisatie. De leer is van levensbelang. Aan de praktijk van de leer gaat de belijdenis niet voorbij. Onderwijs wordt ook in artikel 9 gegeven.

Zekerheid

Positief wordt beleden dat de gelovigen zelf verzekerd kunnen zijn van hun volharding in het geloof en zo van de eeuwige zaligheid. Waarom die positieve toonzetting is bekend. Er is zekerheid, zelfs verzekering. God de Heere Die in Christus door Zijn Geest alles werkt laat niet in het onzekere. De Heere laat niet vallen. Hij is getrouw. Hij houdt Zijn Woord. Die rijke troostvolle ontdekking ontdekt men in het Woord van God en men ontvangt de overtuiging en verzekering van de Heilige Geest. De Woorden van Christus en de getuigenissen van de apostelen, bijzonder Paulus, gaan leven en het komt tot belijden en strijden. Luther zegt: Groot is de kracht van het God-

delijk Woord. Daarom heet het in de brief aan de Hebreeënen (Hebr. 4:12) een tweesnijdend zwaard, want het heeft tweërlei uitwerking. Het verschrikt en het vertroost. In de dagen van de apostelen was het Woord een leerwoord, want het werd gepredikt. Onder het pausdom werd het een leeswoord. Hier en daar gelezen, maar niet verstaan. Thans is het een vechtwoord geworden, want het is strijdbaar. Daar heb je weer de strijdlustige Luther. Dat zou de reactie kunnen zijn. Maar Luther gelijkt op Petrus. Die streed eerst met zijn zwaard, maar er vond een wisseling plaats. Hij kreeg als strijdwapen Gods Woord als zwaard des Geestes in handen. Uit handen van zijn Heere en Koning. In Zijn dienst stond hij. Staan we vandaag nog aan het front, aan de vuurlinie, want de aanvallen tegen het Woord zijn er. Zelfs veelzijdig. Het is te vrezen dat de wapens hangen in ieders kerkelijk arsenaal. Nu is strijden niet lukraak zwaaien met loze kreten. Ook niet strijden voor eigen standpunten. De Heere heeft recht op een aan de Bijbel ontleende strijd, met als uitgangspunt: zo zegt de Heere. De gedachtegang naar het Woord en het leven daaruit en daardoor, ligt ook vast in de belijdenis. Zo ook als het gaat over de zekerheid des geloofs. Nu zijn er verschillende gedachten omtrent de zekerheid des geloofs. Een dienaar van het Woord dient te kennen wat Calvijn zo scherp zegt: het eigene van het geloof en de geloofswerkzaamheden. Voor een geloofsgesprek is van belang het denken en het begeren van de ander te weten. Het karakter staat daar niet buiten. Het luisteren naar de prediking en de verwerking ervan is van belang. De opmerking kan zijn: had ik maar meer geloof, dan zou ik meer zekerheid hebben. Wist ik maar dat ik wedergeboren ben of een kind van God. Nu kan men ineens komen met de aandrang om te geloven of het wijzen op de belofte. Beter is te vragen naar het zich uitspreken voor de Heere en de leiding door de Heere. Zijn bereidwilligheid om dat te doen spreekt de Heere Zelf uit. Jezus zegt: 'Er is geschreven in de profeten:

En zij zullen allen van God geleerd zijn. Een iegelijk dan die het van de Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij (Joh. 6:45). Nu is geloofsbeleving niet zonder geloofsbeproeving. Geloofsbeproeving geeft gebedsbehoefte, gebedsdrang.

Procesmatig

Het geloof werkt als het zaad. Procesmatig. Men komt niet met sprongen tot zekerheid. Ook dit kan men tegenkomen in de gemeente. Men gaat op een bepaald moment geloven. Vast geloven. Zeker geloven. Maar er is geen vrucht van de wedergeboorte. Geen overtuigende kennis van God, van zichzelf en zo van Christus en de Heilige Geest. Een beredeneerd geloof. Er is sprake van een zekere gerustheid, een stille overtuiging: het komt goed want God is barmhartig en genadig. Daarnaast staan er met vaste overtuiging in volle verzekerdheid. Men wil niets van deze werkelijkheid weten dat de zekerheid van het geloof nauw verbonden is aan de zekerheid van de verdømmenis. Een jonge predikant merkte in het gesprek op: oude broeder, het gaat toch om zekerheid, dat is pas geloof. Zekerheid is toch zekerheid. Zeker, zekerheid is zekerheid. Maar broeder, het is de vraag zekerheid waarvan. Want de zekerheid bestaat uit twee trappen. De eerste stap van de heilszekerheid is de zekerheid van eigen verdoemenis. De tweede trap is de zekerheid van eigen behoudenis. Dit zijn geen standaardopmerkingen. Deze zaken wijzen op vermeerdering van kennis. De Dordtenaren houden het ons voor. De uitdrukking 'kunnen' verzekerd zijn, vraagt aandacht. Er dient op de juiste wijze over gedacht of gesproken te worden met de Schrift in de hand. Geloofszekerheid kan niet ontkend worden en de kennis ervan en het leven ernaar. De Werkmeester is de Heilige Geest Die het Woord als middel gebruikt. De rijkdom en de troost ervan wordt ook in zondag 1 van de Catechismus beleden. In de tijd van de Reformatie werd na ontdekking uit de Schrift en het persoonlijk kennen van, de zeker-

heid van het geloof sterk beklemtoond. Tegen welke achtergrond is bekend. De drie zegswijzen sola Scriptura, sola fide, sola gratia, zijn geen triomfantelijke leuzen, maar spreken van geloofswerkzaamheden. Geloofszekerheid. Nu wordt gemeend dat er in de 17^e eeuw een afzwakking is gekomen. In de tijd van de Nadere Reformatie ging leven het onderscheid tussen het statelijke leven en het standelijke leven. Met als gevolg, zo werd gezegd, het zich gaan toetsen aan geestelijke ervaringen. De opmerking werd gemaakt: niet iedereen komt tot de zekerheid van het geloof. Het geestelijk leven kan beperkt blijven tot een leven van hoop en vrees, en verder komt het niet. Heeft die overtuiging de mannen van Dordt geleid tot het belijden van het kunnen verzekerd zijn? Beslist niet. Hun belijden is een vaste overtuiging, een verzekering. Vindt dit komen tot zekerheid plaats door eigen inzet? Nee. Het woord 'kunnen' moet leiden tot gebed. De Schrift spreekt van het voorwerp van het geloof, van God, van Christus, van de Geest met Hun deugden, met Hun werken. Dat staat voorop. Gelijk we gedoopt zijn in de Naam van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest. Vervolgens komt het door de Heilige Geest, Die gebruik maakt van de verkondiging van het Evangelie tot de geloofsgerichtheid op God de Heere, op Christus en op de Heilige Geest. Het geloofszoeken, het geloofsbegeren en het geloofskennen.

Wedergeboorte

Het geloofsleven ontstaat vanuit de wedergeboorte. In verband met de dwaalgedachten van de Remonstranten aangaande het bezit van een vrije wil, werd de nadruk gelegd op de wedergeboorte als oorsprong van het geloof. Met nadruk is gesteld: geen geloof, geen geloven, zonder levensvernieuwing. Dode zondaren worden wedergeboren tot het geloof, tot geloven. Maar zie eens naar artikel 24 van de Ned. Geloofsbelijdenis. Daar staat dat we wedergeboren worden door het geloof. In artikel 24 gaat het om de wedergeboorte als heiligmaking, het actieve leven van heiligmaking door het geloof. Het ware geloofsleven. In de wedergeboorte is men passief als in de natuurlijke geboorte. We worden geboren. Gaat het nu over het geloofsleven, dan is er tweërlei wedergeboorte. Men spreekt van wedergeboorte in engere en in ruimere zin. Gelijk er nu na de geboorte een proces van ontwikkeling,

een groeiproces plaatsvindt, zo ook na de voltrekking van de wedergeboorte. Het geloof, het geloven, staat daar niet buiten. In alle leven zit groei. Zo ook in het geloof. De band aan het Woord, aan de verkondiging ervan, is er. De kerkgang is van betekenis. Het gebedsleven is daarbij betrokken. Het biddend uitzien, verwachten en geloven in de Heere. De toevlucht tot Christus als Ambtsdrager, als Borg en Middelaar. De Heilige Geest leert als Onderwijzer, als Leidsman. Voor dit geloofsleven kan veel onderwijs verkregen worden uit het onderwijs wat de Heere Jezus tijdens ontmoetingen gaf en het belijden over de mate van het geloof staat daar niet buiten. Denk aan de geadresseerden in de zaligspreekingen. De Heere Jezus heeft het over gekrookte rieten en rokende vlaswieken. Ze verdwijnen niet. Het tegendeel gebeurt en dat geeft geloofszekerheid. Welke lessen vinden we in Joh. 9 en 10. Wanneer het over de kudde gaat, dan zijn de lammeren ook van de Herder. Ze zijn Zijn eigendom. Ze behoren vanaf de geboorte tot Zijn kudde. Is er een groeiproces, zo ook een opwassen in de genade en kennis van de Heere en Zaligmaker Jezus Christus (2 Petrus 5:18). Onderwijs geeft ook Paulus in Rom. 1:17. Want de rechtvaardigheid wordt in hetzelve, n.l.

het Evangelie, geopenbaard uit geloof tot geloof. Dat betekent dat het van a tot z een zaak van geloof is. Het leven lang. Geloven is maar niet een aanzetje gegeven en het verder zelf maar zien te doen. Zeker, verantwoordelijkheid is er, maar het woord van Jezus blijft staan: zonder Mij kunt gij niets doen. Dit blijft enerzijds spreken van eigen zwakte, van eigen zonde, anderzijds van genadekracht en leiding. Welk een troost, welk een zekerheid ligt er in het verzekerende woord: Mijn genade is u genoeg en Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht. Daarmede en daardoor kan, mag en zal men leven. In Romeinen 12:3 wijst Paulus op wat God gedaan heeft. God de Heere heeft een ieder de mate van het geloof toebedeeld. In een commentaar staat: Er is verscheidenheid in het geloofsleven, daarin blijkt de daad van God. Dus moeten we onszelf daarin op de rechte wijze beoordelen, niet vervallen tot een verkeerde dunk over eigen genadegave, of tot zelfoverschatting of zelfonderschatting. Het toebedeelde moet de zwakken in de gemeente ervoor bewaren zichzelf minderwaardig te achten en degenen die veel hebben ontvangen ervoor bewaren hoogmoedig te worden.

M.C. Tanis

Van de redactie

Zeist

D.V. woensdag 20 mei 19.30 uur bevestiging door dr. A. Huygen en intrede kand. J. Hoefnagel in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente, Bergweg 26, Zeist.

Zendingsdag Elburg

D.V. woensdag 22 juli. Sprekers: Ds. J. de Bruin, ds. M.A. Kempeneers, prof. dr. A. Baars en ds. R.P. van Rooijen.

Pinksterappel

D.V. maandag 25 mei 2015 op tweede Pinksterdag in de grote kerk te Weesp. Aanvang 15.00 en 19.00 uur. Thema: De geestelijke wapenrusting. 's Middags: 'Strijd' door ds. K. Hoefnagel. 's Avonds 'Wapens' door ds. P.D.J. Buijs. Meer informatie op www.pinksterappel.nl

Haamstedeconferentie

D.V. 24 t/m 26 augustus in het conferentieoord 'Mennerode' te Elspeet. Nadere informatie 0187-483071 of adevisser@kliksafe.nl. U kunt zich aanmelden op de website www.haamstedeconferentie.nl.

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. dinsdag 26 mei 2015. Kopij graag binnen woensdag 13 mei (in verband met Hemelvaartsdag).

AvH

BONHOEFFER

Er is nieuwe discussie ontstaan over de gedachten van Dietrich Bonhoeffer. Hij was een Duits theoloog, die bekend is geworden door zijn openlijk verzet tegen het Hitlerregime. Hij viel daaraan ten offer. Hij heeft zich tijdens zijn leven speciaal bezig gehouden met de "navolging". Ik wil trachten een kleine verkenning uit te voeren.

De discussie ontstond naar aanleiding van de vraag naar het Reformatorisch gehalte van deze theoloog. Het is alom waarneembaar dat Bonhoeffer "in" is. Velen, ook uit onze kringen, houden zich met hem bezig. Zijn principiële houding tegenover het Nationaal Socialisme dwingt nog steeds respect af. Ook en vooral binnen de Gereformeerde gezindte.

Dr. C. A. van der Sluys heeft echter zijn beduchtheid geuit voor het gedachtengoed van Bonhoeffer. Vanwege het feit, dat hij beïnvloed is geworden door Karl Barth. Weer een naam die we misschien niet zo makkelijk kunnen thuisbrengen.

Barth was een fenomenaal geleerd theoloog, met diepe gedachten; ook met afwijkende gedachten. Hij hield zich o.m. ook bezig met Calvin en zelfs met Kohlbrugge, maar er lopen lijnen door zijn Dogmatiek die niet Gereformeerd zijn te noemen. Hij leerde bijvoorbeeld dat in Christus de hele mensheid zowel verworpen als uitverkoren is. Dat riekt naar alverzoening: de leer dat uiteindelijk alle mensen behouden worden. In zijn schriftopvatting treffen we eveneens afwijkende gedachten aan. Gods Woord moet dat metterdaad voor ons persoonlijk worden; dat gebeurt als de inslag van de bliksem. Een tekst kan in je leven toeslaan. Dan is dat woord voor de betreffende persoon echt Gods Woord (geworden). Dat hoeft het voor anderen weer niet te zijn. De Schrift is dan een gewoon menselijk boek, maar het kan zo maar Goddelijke betekenis krijgen voor iemand in een bepaalde situatie. Er is nog meer.

Ik heb de indruk dat een halve eeuw geleden Barth meer invloed had en meer de aandacht trok dan nu. Velen zijn nu al weer verder van slag geraakt. In die tijd schreef Berkouwer zijn studies, waar ook Barth een belangrijke plaats innam. Prof. van Genderen wees de theologie van Barth af. Barth werd algemeen gezien als een bedreiging voor de rechtzinnige leer.

Het is terecht dat van der Sluys hier kanttekeningen plaatst. Dr. Van de Kraan deed dat trouwens ook in de Waarheidsvriend. Het heet tendentius dat de Gereformeerde Pers hier zo druk mee bezig is. Daarentegen hebben velen, ook onder ons, een lans gebroken voor Bonhoeffer. Begrijpelijk, want wat deze Duitser heeft uitgedragen aan oprechte overtuiging, is niet gering. Hij offerde zijn leven voor de zaak van de waarheid. Dat dwingt respect af. Dit is de echte navolging, die voor sommiger gevoel, door ons te weinig wordt beoefend. Dat laatste is zeker waar. Wie blijft steken in de rechtvaardiging, komt aan de navolging niet toe, terwijl dit wel een Bijbels begrip is. Jezus heeft de Zijnen opgeroepen Hem na te volgen. Het is waar dat men in Evangelische kringen meer spreekt over deze zaak dan wij. We mogen echter niet verdoezelen dat de Gereformeerde

leer wel duidelijk spreekt over de heiliging. En navolging is een subthema van de heiliging. Het is dus niet te bewijzen dat dit onderwerp onder ons een vergeten hoofdstuk is. Waar bijvoorbeeld de Catechismus beprekt wordt, komen ook de lijnen voor ons verkeren in de wereld aan de orde. Ik erken dat de heiliging op alle terreinen van het leven verdere doordenking en vooral beleving moet krijgen. Bonhoeffer spreekt wellicht daarom zo aan, omdat hij maatschappij-betrokken heeft geleefd. Zo lijkt voor velen de aandacht verlegd van de binnenkamer naar de buitenwacht.

Toch moeten we handhaven dat de Rechtvaardiging het hart van de zaak is en ook moet blijven. Waar dat niet meer beleefd wordt, dwalen we af. Maar spreek dan over de Bijbelse rechtvaardiging. Zoals Calvin dat deed. Hij stelde: rechtvaardiging en heiliging zijn in feite één. Die gedachte moeten we vasthouden. Het zal dan zijn dat Bonhoeffer, met alle respect, dit nauwe verband niet grondig heeft onderkend. Het zal ook zijn dat wij in deze eeuw de navolging (van Christus) in het vizier dienen te houden. Maar Thomas a Kempis sprak daar weer heel anders over dan Bonhoeffer.

Waarom de buitensporige waardering voor Bonhoeffer? Is dat vanwege zijn inzet in het politieke leven van zijn dagen en vanwege zijn protesthouding?

Maar iemand als Bunyan deed dat niet minder. En dat geldt van veel Puriteinen en andere oude schrijvers. Dus constateer ik dat er toch wel een wissel is omgegaan. De lijn van Bunyan ligt me dichter en nader aan het hart dan die van Bonhoeffer. Laten we die lijn vasthouden. Bonhoeffer heeft voor ons te veel invloeden ondergaan die afwijken. Hij kan ons leren hoe we tot navolging geroepen worden en die roep is zeer terecht. Maar houd vast aan de woorden van de gezonde leer. Dat vermaan is hier op zijn plaats.

Resumerend moet gezegd worden dat we ons goed moeten realiseren dat we zo maar, ongemerkt, een wissel kunnen overgaan. En wissels worden in onze tijd niet zo helder onderkend. Een wissel is iets anders dan een afslag. Een afslag merk je: je verandert je koers merkbaar. Een wissel is een middel om geleidelijk je koers te verleggen. Zo liggen er heel wat wissels onder ons. Merk u daar wel eens iets van? Hoeveel wissels bent u over gegaan? Licht u op koers? Dus: Staat op de wegen en zie toe waar toch de goede weg is! Hiermee wil ik niet het appel van Bonhoeffer verwerpen. Navolging is een Bijbels gegeven, maar dan de gehele navolging, en wel die van Christus.

Christus en de Samaritaanse vrouw (15)

En daarop kwamen Zijn discipelen en verwonderden zich, dat Hij met een vrouw sprak. Nochtans zeide niemand: Wat vraagt Gij, of: Wat spreekt Gij met haar? Zo verliet de vrouw dan haar watervat en ging heen in de stad... (Johannes 4:27-28a)

Als Christus Zichzelf bekendgemaakt heeft aan het hart van de Samaritaanse vrouw, spreekt alles van Zijn liefde.

Overwinnende liefde

Die liefde ziet de Samaritaanse in Zijn door dorst gekloofde lippen. Ze spreken – tot haar. Die liefde leest ze af van Zijn vermoeide, met stof bedekte voeten. Ze zijn het land doorgestaan – voor haar. Die liefde hoort ze naklinken in al het onderwijs dat Hij gegeven heeft – aan haar.

Denkt u niet dat het hart van de Samaritaanse vrouw daaronder nog meer verbroken is? En dat haar zonden in het licht daarvan nog bitterder geworden zijn? Nee, niet alleen de schuld van al haar vuile zonden tegen het zevende gebod en alle andere geboden van God. Maar ook de schuld van wie ze is geweest onder Christus' lieflijke Evangelienodiging. Toen ze Hem bits te woord stond. Toen ze Zijn uitgedroogde lippen een teug water weigerde. Toen ze Zijn aanbod versmaadde en Zijn Persoon verachtte.

En toch, Zijn liefde heeft getriomfeerd over haar vijandschap. Als een zondaar of zondares dat mag zien, wordt er iets geproefd van die wonderlijke mengeling van onuitsprekelijke droefheid en onuitsprekelijke vreugde.

Hemel op aarde

We lezen verder in vs. 27: *'En daarop kwamen Zijn discipelen'*. De discipelen... ze waren naar het stadje Sichar gegaan om daar middagen te kopen. En nu komen ze terug. Maar als dat gebeurt, blijken ook deze omstandigheden te liggen in de handen van God. De Heere leidt het in Zijn voorzienigheid zo, dat ze niet te vroeg komen. Want voordat zij komen, heeft Christus Zich in een per-

soonlijke ontmoeting bekendgemaakt aan de Samaritaanse.

Maar nu de discipelen komen, moet de Samaritaanse, die voor een ogenblik iets van de hemel op aarde mocht proeven, ondervinden, dat ze toch nog op de aarde is. En dat ze voort moet door de huidige wildernis van dit leven.

Zodoende lezen we: *'Zo verliet de vrouw dan haar watervat en ging heen in de stad'*. In gedachten zien we het voor ons. De aarden kruik die ze op haar hoofd of schouder had meegedragen, en die inmiddels vol water was, laat ze staan bij de Jakobsbron. En zelf keert ze terug in de richting van het stadje Sichar. Ogen-schijnlijk is het maar een onbeduidende opmerking. Maar het tafereel van de achtergelaten waterkruik heeft ons veel te zeggen.

Alles veranderd

Allereerst predikt het ons, hoezeer alles in het leven van deze vrouw veranderd is. Hoe heel andere dingen dan eerst op de voorgrond zijn komen staan. Toen ze vanochtend het stadje Sichar was uitgegaan, had ze maar één gedachte: water putten en met een volle kruik weer terugkeren. En nu laat ze diezelfde kruik staan. Ze vergeet het doel waarvoor ze gekomen is.

Is het een wonder? Deze vrouw kwam om aards water. Maar ze heeft het water des levens mogen proeven en smaken. Hutcheson tekent aan: *'Als een ziel Christus en Zijn uitnemendheid heeft gesmaakt, zullen andere dingen die voorheen in grote waarde werden gehouden, gering geacht worden'*.

Hartelijk zal ik U liefhebben

De achtergelaten waterkruik predikt in de tweede plaats ook, hoezeer het hart

van de Samaritaanse nu vervuld is van liefde tot Christus en tot Zijn knechten. Want zo moeten we het ook opvatten, dat ze de kruik achterlaat. De discipelen zijn teruggekomen uit Sichar en ze hebben middagen gekocht. En nu laat deze vrouw de kruik met water achter. Opdat Christus en Zijn discipelen van dat water zullen drinken bij het middagmaal.

Ach, dat water is op zich niets bijzonders. Christus en Zijn discipelen hebben het niet nodig. De discipelen hebben echt wel een puttemmer, waarmee ze water kunnen putten. En toch: Wat de Samaritaanse heeft, geeft ze aan Hem. En in haar hart zingt het: *'Hartelijk zal ik U liefhebben, Heere, mijn Sterkte!'*

Heilige haast

En dan is nóg iets dat het achtergelaten watervat predikt. Namelijk, dat deze vrouw een heilige haast heeft om terug te gaan naar Sichar. Ze heeft haast om de mensen van haar stad zo snel mogelijk te bereiken. Om tot hen te spreken over deze Christus. De liefde van Christus dringt haar. En als ze nu met die volle kruik met water op het hoofd voorzichtig naar de stad zou moeten schrijden, zou dat zoveel tijd in beslag nemen. Dan zou Christus met Zijn discipelen misschien intussen al weer verder getrokken zijn. Dat wil ze niet. Want de andere bewoners van Sichar moeten Hem ook ontmoeten. *'Genade maakt gunnend'* (Hutcheson).

Welnu, daar hebben we iets van de *'genadige uitwerkingen'* van een zaligmakende ontdekking van Christus, zoals Erskine daar vorige keer over sprak.

A.J.T. Ruis

DE HEMELVAART

Hand. 1:9

En als Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen daar zij het zagen en een wolk nam Hem weg van hun ogen.

Zoals de hogepriester van het Oude Testament het heilige der heiligen inging met dierenbloed, zo is Christus het ware Heilige der heiligen ingegaan met Zijn Eigen bloed. Veertig dagen na de opstanding is Christus triomferend ten hemel gevaren.

De tijd

De tekst zegt van de tijd 'en als Hij dit gezegd had.' Dit betekent: nadat Christus Zijn discipelen voldoende onderwezen en getroost had. Als twaalfjarige jongen leerde Hij al in de tempel. Hangend aan het kruis heeft Hij gesproken. Op de dag van Zijn hemelvaart heeft Hij ook onderwijs gegeven. Zegenend is de Zaligmaker ten hemel gevaren. Zijn zegen was Zijn laatste vaarwel. Dit alles gebeurde op de veertigste dag na Zijn opstanding. Niet eerder opdat Zijn discipelen overtuigd zouden zijn van Zijn opstanding, ook niet later om hen niet te veel te doen wennen aan Zijn lichamelijke tegenwoordigheid.

Het heilsfeit

Vanaf de Olijfberg is de Heere ten hemel gevaren. Vanaf de Olijfberg was de Heere naar Golgotha gegaan, Nu vanaf de Olijfberg als Overwinnaar naar de hemel. Christus is heengegaan naar de opperste, de bovenste hemel, waar de engelen en de gezaligden zijn. Christus is van de ene plaats naar de andere plaats gegaan. Hij is gegaan naar het paleis van Zijn Vader. Bij de hemelvaart is het lichaam van Christus van de ene plaats naar de andere plaats gegaan. Jezus is opgenomen door de Vader: God heeft Hem uitermate verhoogd, Filipp 2:9. Op Gods tijd zullen Gods kinderen ten hemel worden opgenomen.

De wijze

De hemelvaart geschiedde zichtbaar, voor het oog van Zijn discipelen. De discipelen hadden Zijn wonderen en lijden gezien, nu zagen zij dat Christus ten hemel voer. En een wolk nam Hem weg van hun ogen. Zo zal Christus ook wederkomen op de wolken om te oordelen de levenden en de doden. De wolken waren bij de hemelvaart een triomfwagen voor Christus. De discipelen mogen wel zien dat Jezus opvaart, maar niet dat Hij de hemel ingaat.

Toepassing

De hemelvaart is de vervulling van Psalm 47: God vaart op met gejuich; de HEERE met geklank der bazuin. Hemelvaart is ook de vervulling van het ingaan van de hogepriester in het heilige der heiligen. De Vader wilde Zijn Zoon weer

bij Zich hebben. Christus bidt voor de Zijnen in de hemel. Christus is ten hemel gevaren om plaats te bereiden voor de Zijnen. Vrucht van de hemelvaart is ook de uitstorting van de Heilige Geest. Christus had gesproken: Het is u nut dat Ik wegga.

Aardsgezinden, het gaat u om geld, winst en kapitaal. U doet alsof u altijd op deze wereld zult blijven. U hebt geen deel aan Christus omdat u nog zo aardsgezend bent. Denk eens aan de hemel, aan de hemelgoederen, de volmaakte kennis, liefde en vreugde waar Gods kinderen in zullen delen. Daar valt de wereld met al haar vermaak, weelde en pracht bij in het niet. Alles hier beneden is ijdel en nietig. Wie de hemel op de aarde zoekt verloochent daarmee de hemelvaart van Christus. U bent ongelukkig als u aan God de hemel wilt laten als Hij u de aarde maar zal laten. U loopt met snelle schreden naar de dood en de eeuwigheid. Als u de zonden en de wellusten niet wilt verlaten, zij zullen u verlaten. Wat baat goed, geld, vermaak en wellust in de dood? U hebt een onsterfelijke ziel te behouden of te verliezen. Maakt het u niet uit eeuwig gelukkig of ongelukkig te zijn? Eeuwig in de hemel of in de hel te zijn? Indien Christus uw Voorspraak niet is, dan zal Hij uw Rechter zijn. Indien u geen plaats in de hemel zoekt, zult u in de hel geworpen worden. Er zijn er die de naam hebben te leven, maar zij zijn dood. Anderen spreken alleen over de hemel en over Jezus. "De papegaai van een kardinaal Askanius had geleerd het gehele geloofsformulier na te praten, en had evenwel zelf daardoor het geloof niet." Weer anderen wensen te sterven met Gods kinderen maar niet met hen te leven.

Wie hebben dan wel deel aan de hemelvaart van Jezus? Dat zijn zij die Jezus in de hemel en in het hart hebben. "De Heilige Geest werkt met kracht het geloof in hun ziel, waardoor zij Hem omhelzen, aannemen, zich met Hem verenigen, en door 't geloof in hun harten doen wonen, Efeze 3:17." Van hen geldt: Wien heb ik nevens U in de hemel, nevens U lust mij ook niets op de aarde. Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, nochtans is God de Rotssteen mijn harten en mijn Deel in eeuwigheid. Psalm 73:25 en 26. Christus is ten hemel gevaren om de bruiloftsmaal voor hen te bereiden. Jezus is hun Voorbidder in de hemel. Jezus is heengegaan om plaats voor Zijn Kerk te bereiden. Eenmaal zult u zich eeuwig verlustigen in Zijn tegenwoordigheid.

A. van Heteren

Gerechtigheid

De vraag die nu aan de beurt is gaat over de inhoud van het woord gerechtigheid. De vraag wordt gesteld naar aanleiding van een preek over Jesaja 46 vers 13 waar we lezen: “Ik breng Mijn gerechtigheid nabij, zij zal niet verre wezen, en Mijn heil zal niet vertoeven; maar Ik zal heil geven in Sion, aan Israel Mijn heerlijkheid”. Wat een rijk woord is dit! Toen ik dit las had ik gelijk zin om er over te preken; het is prachtige adventsstof. Over het woord gerechtigheid kwam bij een van onze trouwe lezers een vraag op, maar die vraag kwam op bij raadpleging van Trommius. U weet wel, de concordantie van de bijbel. Weet je niet zo gauw een bepaalde tekst te vinden dan helpt Trommius je daarbij. In Trommius staan wat het woord gerechtigheid betreft dan ook alle Bijbelteksten keurig op een rij. Maar Trommius heeft al die teksten verdeeld in rubrieken. Het gaat over de gerechtigheid van God (en daar staat dan ook Jesaja 46 vers 13 bij), dat is de eerste rubriek. Vervolgens worden de teksten genoemd die spreken van de gerechtigheid van Christus (en anderen). Wel valt op dat er meer teksten vermeld worden waar het gaat over gerechtigheid op zich dan over de gerechtigheid van Christus. Maar goed, die vind je wel, bijvoorbeeld de bekende woorden uit Jeremia 23 vers 6: “De HEERE: onze Gerechtigheid”. Na al die teksten lijkt het dan alsof er nog een rubriek over gerechtigheid komt, maar dat is niet zo. Het is gewoon een vervolg van de tweede rubriek, zij het dat onder het kopje ‘gerechtigheid’ alleen teksten uit het Nieuwe Testament worden vermeld.

Goed, maar nu de vraag: er is toch maar een gerechtigheid? En het antwoord luidt: ja, dat is zo. God is de Rechtvaardige, Hij houdt Zich aan Zijn verbond en woorden. In die trouw aan Zijn Woord wordt duidelijk wat gerechtigheid is. Hij houdt Zich eveneens aan Zijn waarschuwendende woorden. Bij ons is geen gerechtigheid meer. Dat verloren we in onze val in Adam. “Niemand die leeft zal voor Uw Aangezicht rechtvaardig zijn”, Psalm 143 vers 2. Wij zijn werkers der ongerechtigheid geworden, schuldige en verloren mensen. Nochtans vraagt God van ons volkomen gerechtigheid.

Wie niets van Gods recht om te eisen verstaat, verstaat niet de strijd die Luther heeft meegemaakt. Tot hij ontdekte dat God niet alleen gerechtigheid eist, maar ook schenkt. Ernaar streven om bij God in de gunst te komen is een heilloze weg. God eist namelijk volkomen gerechtigheid en gehoorzaamheid. Welnu, wat Hij eist heeft de tweede Adam, de Heere Jezus Christus Hem geschonken. Voor de schuld betaalde Hij. De eis van gerechtigheid te volbrengen voldeed Hij in het volbrengen van de wet. Nu blijft het evangelie over dat al wie in de gekruisigde Christus gelooft eeuwig leven heeft en in de weg van dat geloof met de door Christus verworven gerechtigheid wordt bekleed. Over de rechtvaardiging van de goddeloze hebben we op de laatste Panddag gehoord.

Hoe deze dingen persoonlijk en bevindelijk worden geleerd vinden we in onze Heidelbergse zo duidelijk verwoord. Kort gezegd wordt het heil in Christus mijn deel in de weg van het geloof. Door het geloof ga ik mijn schuld toe-eigenen, word ik Adam, God rechtvaardig en kan en wil ik niet om Gods eisende gerechtigheid heen. Door het geloof ga ik mijn schuld voor God belijden en roepen om ontferming. Dat zijn allemaal zaken die niet aan het geloof voorafgaan, maar die tot het ware geloof behoren. Zo Gij in 't recht wilt treden! De Heere Jezus openbaart Zich aan het schuldige hart door Woord en Geest als Borg en Middelaar: Ik voor u, daar gij anders de eeuwige dood moest sterven. Dat wordt: Hij voor mij, daar ik anders de eeuwige dood moest sterven. Zo wordt hetgeen van mij is aan Christus toegerekend, Die daarom de lijdensbeker moet drinken. En zo wordt hetgeen van Christus is aan mij toegerekend, die daarom de beker der verlossingen mag drinken. Nu ken ik die waarheid, zo diep als gewis, dat Jezus alleen mijn gerechtigheid is! Nee, die laatste zin is geen Bijbeltekst; u vindt die woorden niet in Trommius. Maar u weet toch wel wie dit gezegd heeft? En kunnen wij het hem nazeggen?

K. Hoefnagel

BOEKBESPREKINGEN

Peter Meeuse, MA, Het Spreukenboek van Salomo, Een complete berijming op bekende melodieën, ringbandje, 143 blz., € 9,95, Ripe publishing- Nieuwdorp en Nunspeet, ISBN 978-94-91999-56-0.

Het is ongetwijfeld een groot werk geweest dit toch wel wat bijzondere boekje te vervaardigen. De inhoud kan eraan

bijdragen het Spreukenboek van Salomo beter te verstaan. Lessen uit het Spreukenboek, waar anders misschien erg makkelijk overheen gelezen wordt, worden mogelijk beter onder de aandacht gebracht. De verzen kunnen niet alleen gezongen worden, maar ook gelezen, overdacht en bemediteerd worden.

W. Schippers, De speler en zijn gezin, ondertitel: Winst door verlies, gebonden, 203 blz., € 13,95, abonnementsprijs € 9,95, Uitgeverij 'de Ramshoorn', Goes, ISBN 9789461150660.

Dit boek is deel 41 van de Schippersserie. Het gaat over een jongen, die in zijn jeugd een ernstig ongeluk krijgt. Ondanks zijn levenslange handicap die hij door dat ongeluk heeft opgelopen, kan hij zich op muzikaal gebied als violist heel goed ontwikkelen. Samen met een Praagse zanger en een Tiroler jodelaar vormt hij een succesvol trio. Een verrassend slot volgt. Liefhebbers van de serie van Schippers zullen ook dit boek willen lezen.

A.M.P.C. van Hartingsveld- Moree, Lea & Rachel volgen, paperback, 93 blz., € 8,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-94-6278-1948.

Dit boekje is deel 4 in de serie Bijbelstudies voor vrouwen. Dit boekje bevat 13 Bijbelstudies, eerder verschenen in de GezinsGids. Voor dit boekje zijn ze bewerkt en gebundeld. Het boekje kan persoonlijk maar ook in groeps- en verenigingsverband gebruikt worden. De opgenomen vragen kunnen tot nadenken en gesprek leiden.

A.M.P.C. van Hartingsveld- Moree, Spreken over Spreuken, paperback, 48 blz. A4 formaat, € 8,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-94-6278-2211.

Na achtergrond volgen er 18 Bijbelstudies bestemd voor (gezinnen met) tieners. Dit boekje is deel 1 en behandelt Spreuken 1 t/m 4. Deze Bijbelstudies kunnen goed gebruikt worden voor het onderzoeken van Gods Woord en het spreken over Gods Woord in gezinnen met tieners, maar ook in het onderwijs of bij het kerkelijk jeugdwerk kan het nu verschenen boekje zijn diensten bewijzen.

Dr. J. Dekker, Jesaja doelde op Jezus, paperback 61 blz., € 9,95 (jaarabonnement omvat twee studies voor € 15,95), Apeldoornse studie 64, Uitgave Theologische Universiteit Apeldoorn, ISBN 978-90-75847-41-3. Te bestellen via bestellen@tua.nl

Dit boekje bevat de uitgewerkte tekst van de inaugurele rede die prof. dr. J. Dekker heeft uitgesproken op woensdag 1 oktober 2014 bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar 'Bijbelonderzoek en identiteit in Nederlands Gereformeerd perspectief' op de Henk- de Jong leerstoel, die verbonden is aan de Theologische Universiteit Apeldoorn. Deze leerstoel is opgericht vanuit de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding (NGP). De lezenswaardige rede gaat over de samenhang tussen Jesaja 6 en Jesaja 53. De ondertitel luidt: 'Een christelijke kijk op God in het boek Jesaja.' Het historisch- kritisch onderzoek bestudeert vaak Oude en Nieuwe Testament onafhankelijk van elkaar. Dr. Dekker betreft Oude en Nieuwe Testament juist op elkaar.

Hij verwijst naar Johannes 12:37-50. Ook krijgt Jesaja 57:15 aandacht. De verbinding tussen Jesaja 6 en 57 loopt via Jesaja 53. De auteur spreekt van een christelijke lezing van het boek Jesaja dat aangeduid kan worden als 'christotelisch': Het Oude Testament komt tot zijn doel en bestemming in de persoon en het werk van Jezus. Jesaja doelde in zijn spreken over God op Jezus.

Ds. B.J. van Boven e.a., Bevrijdingspreken, 1945-2015 70 jarige bevrijding Tweede Wereldoorlog, gebonden, 199 blz., € 19,50, abonnementsprijs € 12,50, Uitgeverij 'de Ramshoorn', ISBN 9789461150776.

Dit boek verschijnt in de serie Themapreken. In dit boek zijn tien preken opgenomen van diverse predikanten van de Gereformeerde Gemeenten. Een minpuntje van dit boek is dat in sommige preken terloops de bevrijding van 1945 ter sprake komt. In andere preken daarentegen wordt daar veel meer aandacht aan besteed. Alleen de ouderen onder ons hebben de bevrijding van 1945 meegemaakt. Het is een goede en geboden zaak dat het nageslacht hier ook kennis van neemt. Zonde en schuld van Nederland in het verleden en in het heden worden getekend. Ook worden lijnen getrokken naar de geestelijke bevrijding uit de macht van de satan, de wereld en de zonde.

AANGEBODEN: *gratis*

Preken uit de Levensbron van de jaren 1927, 1930, 1940 onder redactie van o.a.

Prof. Hovius en ds. v.d. Molen en preken cassettes van predikanten van Ger. Gem., Chr. Geref. en Herv. Ger.

Van beide is een goede hoeveelheid aanwezig.

H. Daudey
Molenstraat 17
2161 HP Lisse
Tel. 0252-414011

Steun het evangelisatiewerk in Gent

en bestel uw boeken bij ons.

Uw bestelling ontvangt u binnen twee dagen thuis.

Email:

webwinkel@evangelischcentrum.be
Telefoon (0032)92230560

Gratis dinercheque!
Trouwkostuum.com
bij Klein Kleding

Geef voor €3,50 een Bijbel

Veel mensen zijn nog niet bereikt onder de minderheden in China

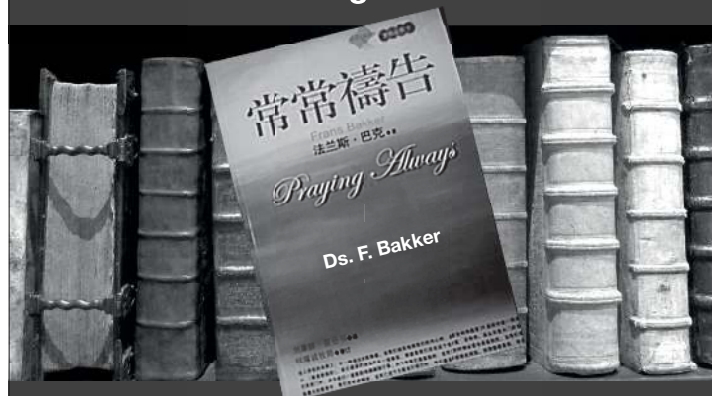
Uw gift online via onze website
www.bonisa.nl of op rekening:
NL59 INGB 0003 1555 32

Bonisa
ZENDING

Doorgeven van het Woord!

Dringend verzoek uit China

Grote vraag naar het boek
Gebedsgestalten.

Helpt u mee aan een herdruk?

Stort uw gift op:
NL 02 INGB 0000 320 666
t.n.v. Stichting China
Hartelijk dank.

Postbus 1150 | 3900 BD Veenendaal

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting
Bewaar het Pand.

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978
E a.vanheteren@kliksafe.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.
Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 20,- per jaar. Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 20,-per jaar. Advertentietarieven op aanvraag.

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.
Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk
1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

HARKES
Begravenissen

Persoonlijke zorg voor uw begrafenis

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegravenissen.nl

Wij verzorgen alleen begravenissen

0172 - 21 21 22

VAN STAVEREN
Begravenisverzorging

Sumatrastraat 11
2405 EM Alphen aan den Rijn

Dag en nacht bereikbaar
en in elke regio

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begravenissen

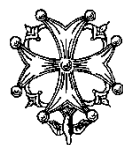
Bestel vrijblijvend het boekje "Mijn laatste wens"
www.vanstaverenbegravenisverzorging.nl

“Mijn kraamzorg? Samen genieten!”

Kraamzorg door medewerkers met een reformatische identiteit, dat is **een vertrouwd idee**.

Meer informatie? www.rstzorg.nl of bel 0342 - 42 23 24.

RST Zorgverleners biedt ook **verpleging & verzorging** en **huishoudelijke hulp**

Stichting ter bevordering van het Evangelisatiewerk in Oost-Vlaanderen (België),
uitgaande van de Christelijke Gereformeerde kerk
te Barendrecht, Dordrecht-Centrum, Middelharnis,
Sliedrecht Beth-El en Werkendam

8e Bijbeldag zaterdag 6 juni 2015

Dé traditionele ontmoetingsdag voor de achterban van de evangelisatiepost te Gent. Deze dag zal dit jaar gehouden worden in **Gorinchem** (Gomarus Scholengemeenschap, Hoefslag 11). Aanvang: morgenbijeenkomst om 10.00 uur en middagbijeenkomst om 13.30 uur. Pauze: 11.45-13.30 uur. De sluiting zal rond 15.15 uur plaats vinden.

Naast onze evangelist hopen de volgende sprekers een bijdrage aan deze dag te leveren:

- Ds. K. Visser van Barendrecht
- Ds. A. van der Zwan van Sliedrecht Beth-El
- Ds. J.M.J. Kieviet van Renswoude
- Ds. D. Bos van Werkendam

Daarnaast zal er muzikale medewerking verleent worden door een samengesteld mannenkoor.

Het is goed om uw en jullie betrokkenheid op en onze belangstelling bij het werk in Gent op deze dag (weer) te laten blijken! Het Woord zal deze dag centraal staan, maar verder is er ook volop ruimte voor onderlinge ontmoeting tijdens de middagpauze. Eten en drinken is verkrijgbaar bij diverse stands. Tevens is er kinderopas aanwezig!

Een roep uit Malawi

Help de allerarmsten!

Timotheos is een initiatief van de Reformed Presbyterian Church in Malawi.

Timotheos investeert in:

- Onderwijs
- Wezenzorg
- Zorg voor voeding en gezondheid
- Evangelisatie

Timotheos

Adopteer: - student € 20,- p/maand
- (wees)kind € 12,⁵⁰ p/maand
- groep kleuters € 10,- p/maand

Meld u aan als donateur en schenk een gift.

banknr. NL57RAB001614.85.502 t.n.v. Stichting Timotheos, info@timotheos.nl

www.timotheos.nl

Comité van aanbeveling: mevr. S.M. Aleman-van Herpen | ds. A.T. van Andel |
prof. dr. A. Baars | ds. G. Beens | ds. J. van Belzen | dr. R. Bisschop | ds. J.G. Blom |
ds. J. den Boer | ds. A.J. Britstra | drs. T. Dorresteyn, huisarts te Ederveen |
dr. W. Fieret | ds. E. Hakvoort | ds. D. Heemskerk | prof. dr. W.J. op 't Hof |
ds. A. Schot. | ds. A.C. Uitslag | ds. K. Veldman | ds. A. Vlietstra | mr. L. Vogelaar

**WAT IS UW ENIGE TROOST,
BEIDE IN LEVEN EN STERVEN?**

In Duitsland wordt deze vraag nauwelijks meer gesteld op de kansels. Helpt u ons mee om deze zuivere leer in het Duitstalige gebied weer bekend te maken?

Zie onze website www.svvhed.org voor informatie.
Of bel 0345 - 58 08 10, ook voor een presentatie.

Voor giften: NL35 ABNA 0548 9879 20.

ONDERSTEUNING VAN DIACONIEËN

Diaconieën zien de laatste tijd een toename in de aanvragen van gemeenteleden die hulp zoeken op het gebied van (problematische) schulden en/of budgetbeheer. SVF Bergambacht heeft veel ervaring in het ondersteunen van diaconieën op dit gebied. Daarnaast kan (vrijblijvend) voorlichting gegeven worden over het omgaan met dergelijke verzoeken.